

SUSAN HARTNETT

SUSAN HARTNETT - Grass Drawings

There is a de Kooning story. Someone says that the 20th century is no time to be painting women. So, of course, why not do it, de Kooning said. Ditto grass. I've always drawn plants; for wages work, to see better, out of curiosity, feeling, to concentrate when screwed-up. To be out-doors, paying high attention. Those earlier drawings often contour or illustrative.

A lot of knowledge of Chinese and Japanese ink painting and calligraphy had to be thoroughly assimilated before the "stroke" could be applied. Large leaves need a supple brush, whereas grass or twigs could be done with strokes of different thicknesses of charcoal. I've made charcoal supple.

Got irritated by Dürer's beautiful little patch of grass, its outlines. Wanted to do him one better. Also egged-on by Leonardo's and Matisse's plant drawings and those of numerous Chinese and Japanese painters. Also, to make finished drawings that worked but were not symbolic in Chinese sense. Yes, symbolic in sense that all drawing is. But drawing is a real-life, real-time activity for those who do it. And a real-time effect on whoever sees/feels it. Not symbolic at all. A contradiction.

Chinese characters are composites of strokes, assembled in a certain order to make a picture/word concept. The calligraphic "whole" of the character is important to them. Calligraphy is a "piece of the heart". So each grass drawing has its own look, own character. They are almost written sometimes: start at one edge and end up at the other. No erasures. Like jazz, one has to get it done right on the first go. All the knowledge present and ready to play at showtime - a coherent whole - emotionally complete.

They are species-specific. Submitting to species teaches me new configurations of space, new strokes. Look really closely at other species. Listen to surroundings - cows or sea or singing birds, leaf-rustle, wind, brooks. Done at all seasons in front of the plants. Just not in rain or wind or below 32 degrees Fahrenheit or noon-sun (wind rearranges the plant parts, rain gets on paper, below 32 F freezes my fingers, sun burns me and hurts eyes). Keep watch on patches nearby on foot and in 100 mile radius. Drive car slowly along back-roads and pull over when I see promising grass patches. Drawing materials always in car. Walk up and down, find new configurations, shift left or right a bit. Do 3 or 4 or 5. High attention. Go home exhausted but thrilled. Hopeful I caught something solid. Life on the fly. Much later, often I look at drawing and think "what the hell is that", surprised. Many thoughts and moods reflected; many complex feelings engendered.

Grass-writing is a mistranslated English expression for a wild cursive Chinese script that greatly attracts me. Watching grasses rearrange themselves in breeze, I think maybe ancient calligraphers were affected by watching them. Also Arabic and Hebrew writing like grass.

Grass is hair of the earth. Ubiquitous. Mercifully covers all our graves. Holds earth in place. Where are all the Indians buried who lived here 10-20000 years ago? All the little babies who died the first winter. Thousands and thousands of people silently under the grass. And all the birds and foxes and deer. We eat grass-oats, barley, corn, wheat, rice. The animals who eat grass feed us - cows, goats, sheep, deer, buffalo.

Not all charcoals are grass species. Some are woody plants. Majority are grass because I like the straight lines and curves, the variety given me by a large number of supple plants that radically change through a year. The miracle that plants totally sheared-off by a snowplow regrow. Beauty of its different stages. Challenging. Interesting.

The mathematics, the forms that cells have to make such curves. Resilience of its stems. Grace. Particularity.

Drawings' space is Chinese space. Tao-glowing void is full, out of which life comes. One mark on a blank page is like a thousand marks, the manifestation of something. Drawn as plant grows (Chinese), up from base, out from stem to leaf-tip. Get the "Chi" right (life energy). "Become the bamboo" as a long-ago Chinese painter put it. Matisse's "pretty whiteness of the paper".

Hold contradictions:

Slow - fast / flat - deep space / raw - cooked / clean - messy / active - still / considered - immediate

Not figure on ground in western sense, but they are "western" drawings, even American 20th century. Each time I get one, I wonder, whose heart will that one reach? Whose soul or psyche will match up with it? Odd business. With my heart on my sleeve. Drawing reveals what you know and what you don't. Full exposure. They are finished works in themselves, not sketches or prep for bigger painted drawings. There is the mystery of life on Earth, the mystery of this or that species as a temporary, satisfactory solution in an evolutionary sense, the mystery of myself attracted to/involved in this activity. One makes art because one has to.

Feeling -> thought -> touch (draw) -> form (drawing) -> feeling -> thought ...

Shakespeare (paraphrased, misremembered) "How is fancy bred, how begot, how nourish-ed. It is engendered in the eye, by gazing fed." Mystical experience, revelation, eros if art/craft/need is up to it. Freshness, ecstasy, purpose, practice. Common as grass. Signalling dry places to lie down while hiking. Sweet hay in barn to sleep in. The scent of cut grass goes deep into lungs and psyche and gives pleasure to our old, OLD animal selves. And silhouettes, shadow-like, attract our old animal vision, when one's life depended on knowing what was around as one moved, scavenged.

The drawing's subject is not grass, but feeling, unnamable. Grass is a vehicle and I'm a conduit, making marks in a 30,000 year old tradition. Susan Hartnett (August 1999)

SUSAN HARTNETT - Grastekeningen

Er doet een verhaal de ronde over de Kooning. Iemand zei hem dat het in de 20ste eeuw niet langer zinvol is om vrouwen te schilderen. Hierop stelt de Kooning zichzelf de vraag: waarom zou ik het niet doen? Idem voor gras. Ik heb altijd al planten getekend; om geld te verdienen, om beter te zien, uit nieuwsgierigheid, vanuit emoties, om me te concentreren als ik me niet goed voel. Om buiten te kunnen zijn en om heel aandachtig te zijn. De vroege tekeningen tonen voornamelijk contouren of functioneren meer als illustratie.

Alvorens ik in staat was om de juiste 'lijn' neer te zetten, heb ik me verdiept in Chinese en Japanse inkschilderkunst en kalligrafie. Voor grote bladeren heb je een soepele penseelvoering nodig, voor het tekenen van gras of twijgen daarentegen verkies ik verschillende diktes van houtskool. Ik heb houtskool soepel gemaakt.

Ik ergerde me aan Dürers prachtige graspartijen die hij tekende en schilderde en de contouren ervan. Ik wou het beter doen. Wat me hierbij ook inspireerde, waren de planttekeningen van Leonardo en Matisse, en die van tal van Chinese en Japanse schilders. Ik wilde ook afgewerkte tekeningen maken die klopten maar niet op een symbolische manier die voldoet aan de Chinese filosofie. Ja, eigenlijk is elke tekening symbolisch. Tekenen is een "real life", "real time" gebeuren voor de kunstenaar. En het heeft een "real time" effect op iedereen die de tekening ziet/voelt. Helemaal niet symbolisch. Een contradictie.

Chinese karakters zijn composities van lijnen die op een bepaalde manier geordend worden om een beeld/woordconcept te vormen. Het kalligrafische "geheel" van het karakter is voor hen belangrijk. Kalligrafie komt namelijk "recht uit het hart". En dus heeft elke grastekening een eigen uitstraling, een eigen karakter. Soms lijken ze wel geschreven te zijn: aan de ene kant beginnen om aan de andere kant te eindigen. Niets wordt gewist. Het is zoals bij jazz: het moet van de eerste keer goed zijn. Al die aanwezige kennis komt tijdens de opvoering naar voren als een coherent geheel - emotioneel compleet.

Elke grassoort heeft z'n eigenheid. Door de verschillen te respecteren, ontdek ik nieuwe configuraties van ruimte, nieuwe lijnen worden zichtbaar. Zeer aandachtig kijk ik naar nieuwe soorten. Luister naar de omgeving - koeien of de zee of zingende vogels, geruis van bladeren, wind, beekjes. Dit doe ik elk seizoen opnieuw, omgeven door planten. Enkel wanneer het regent of er veel wind is, of bij minder dan 0°C of bij middagzon ga ik er niet heen (wind herschikt de plantendelen, regen komt op het papier, onder 0°C bevroren mijn vingers, de zon verbrandt me en doet pijn aan mijn ogen). Kijk goed naar de paden die je op wandelafstand en binnen een straal van 100 mijl tegenkomt. Ik rijd met de auto langzaam langs

achterwegen en zet me aan de kant als ik veelbelovende graslanden zie. Mijn tekenmateriaal heb ik altijd bij me in de auto. Heen en weer wandelen, nieuwe samenstellingen vinden, een beetje naar links of naar rechts verschuiven. 3 of 4 of 5 keer opnieuw. Met een intense concentratie ga ik aan het werk. Uitgeput maar opgetogen ga ik weer naar huis. Hopelijk heb ik iets wezenlijk ontdekt. Het levensritme volgend. Wanneer ik lange tijd nadien naar de tekeningen terugkijk denk ik soms 'wat is dat in hemelsnaam?'. Verrassend. Heel wat gedachten en stemmingen worden er in weerspiegeld; heel wat complexe gevoelens kwamen toen naar boven.

"Grass-writing" is een slecht vertaalde Engelse uitdrukking voor een wild, cursief Chinees handschrift dat mij uitermate bekoort. Toekijken hoe gras zichzelf herschikt bij een bries. Het lijkt me niet onwaarschijnlijk dat kalligrafen vroeger ook vol belangstelling gras observeerden. Ook het Arabisch en Hebreeuws schrift vertoont gelijkenissen met gras.

Gras is het haar van de aarde. Alomtegenwoordig. Dekt barmhartig al onze graven. Houdt aarde op zijn plaats. Waar zijn de indianen begraven die hier 10.000 – 20.000 jaar geleden leefden? Al die kleine baby's die hun eerste winter niet overleefden? Duizenden en duizenden mensen geluidloos onder het gras. En alle vogels en vossen en herten. We eten gras: haver, gerst, tarwe, rijst. Grasetende dieren voeden ons: koeien, geiten, schapen, herten, buffels.

Niet alle houtskool tekeningen zijn gebaseerd op grassen. Voor sommige keek ik eerder naar houtachtige planten. Meestal is het gras, omdat ik van rechte lijnen en curven houd. De variëteit van vele seizoensgebonden buigzame planten fascineert me. Het is bewonderenswaardig hoe planten die afgerukt worden door sneeuwruimers nadien opnieuw groeien. Het is een schoonheid in fasen. Uitdagend. Interessant. De wiskunde, de groei van cellen om dergelijke curves te maken. De veerkracht van de stengels. Sierlijkheid. Bijzonderheid.

De ruimte binnen de tekeningen is een Chinese ruimte. Uit de volle tao-beladen leegte komt leven. Eén teken op een witte bladzijde is zoals duizend tekens, de uiting van iets. Getekend zoals de plant groeit (Chinees), vanaf de basis, vanuit de stengel tot het puntje van elk blad. Zorg ervoor dat de "chi" (levensenergie) goed is. "Word de bamboe", zoals een Chinees schilder uit een ver verleden zou zeggen. De "mooie witheid van het papier" van Matisse.

Respecteer contradicties:

Traag - snel / Vlak - diepte / Rauw - gekookt / Schoon - vuil / Actief - stil / Weloverwogen - onmiddellijk

Het is geen figuur op de grond in westerse zin. Het zijn "westerse" tekeningen, zelfs Amerikaans 20ste eeuwse tekeningen. Telkens wanneer er één af is, vraag ik me af wiens hart die zal bereiken. Wiens ziel of psyche erbij zal passen. Eigenaardig. Mijn hart ligt op mijn tong. Tekenen onthult wat je weet en wat je niet weet. Volledige blootstelling. Het zijn voltooide werken, geen schetsen of voorbereidingen voor grotere, geschilderde werken op papier. Er is het mysterie van het leven op Aarde, het mysterie van een soort dat als een tijdelijke, bevredigende oplossing functioneert in evolutionaire zin. Er is het mysterie van mezelf die aangetrokken en betrokken is in dit hele gebeuren. Je maakt kunst omdat je niet anders kan.

Gevoelens -> gedachte -> aanraking (tekenen) -> ontwikkeling (tekening) -> gevoelens -> gedachte ...

Shakespeare (geparafraseerd, niet geheel juist herinnerd) "Hoe wordt fantasie gekweekt, voortgebracht, hoe wordt ze gevoed? Het wordt tot stand gebracht in het oog, door staren gevoed."

Mystieke ervaring, revelatie, eros als de kunst/ambacht/nood er iets mee te maken wil hebben. Frisheid, extase, doel, praktisch. Zo gewoon als gras. Ze signaleren waar er droge plaatsen zijn om te gaan liggen als je op trektocht bent. Geurig hooi in een schuur om in te slapen. De geur van gemaaid gras gaat tot diep in de longen en psyche en bevredigt ons oude, OUD dierlijke "ik". En schaduwachtige silhouetten doen ons oud dierlijke zijn ontwaken, net zoals toen je jezelf bewust moest zijn van wat je omringde toen je leven ervan afhing.

Gras is niet het onderwerp van mijn tekenen. Het gaat om gevoelens, geheel onnoembaar. Gras is een vehikel en ik ben een tussenschakel en maak aantekeningen in een 30.000 jaar oude traditie.

Susan Hartnett (augustus 1999)

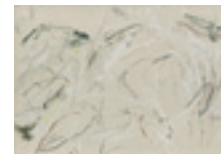
GALLERY 3

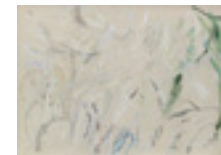
Dec. 6 2006, second snow
2006
121,9 x 173 cm
pastel on unpainted paper

Leymus arenarius, Blue oat grass, Dec. 13 2011 (1)
2011
56,5 x 76 cm
charcoal on paper

Feb. 7 2003, snowy trackless wood
2003
121,9 x 171 cm
pastel, crayon, graphite on painted paper

Feb. 14 2005, Diamond shining
2005
121 x 167 cm
pastel on acrylic painted paper

Calamagrostis canadensis, Blue-joint grass, Sept. 11 2004
2004
56,5 x 76 cm
charcoal on paper

Calamagrostis canadensis, Blue-joint grass, Oct. 10 2011 (1)
2011
56,5 x 76 cm
charcoal on paper

GALLERY 4

Calamagrostis canadensis, Blue-joint grass, Oct. 7 2011 (2)
2011
56,5 x 76 cm
charcoal on paper

Calamagrostis canadensis, Blue-joint grass, Oct. 9 2011 (1)
2011
56,5 x 76 cm
charcoal on paper

Calamagrostis canadensis, Blue-joint grass, Oct. 8 2011 (3)
2011
56,5 x 76 cm
charcoal on paper

Calamagrostis canadensis, Blue-joint grass, Oct. 12 2011 (1)
2011
56,5 x 76 cm
charcoal on paper

Calamagrostis canadensis, Blue-joint grass, Oct. 18 2011 (1)
2011
56,5 x 76 cm
charcoal on paper

Calamagrostis canadensis, Blue-joint grass, Nov. 6 2011
2011
56,5 x 76 cm
charcoal on paper

Leymus arenarius, Blue oat grass, Dec. 12 2011 (1)
2011
56,5 x 76 cm
charcoal on paper

Leymus arenarius, Blue oat grass, Nov. 26 2011 (2)
2011
56,5 x 76 cm
charcoal on paper

Oct. 5 2004, deer beds, meadow, moonlight
2004
120 x 180 cm
pastel, charcoal, graphite, ink, acrylic on paper

Oct. 25 2006, Sea tears at its bed
2006
113 x 170,5 cm
pastel on painted paper

Calamagrostis canadensis, Blue-joint grass, Oct. 6 2011
2011
56,5 x 76 cm
charcoal on paper

Leymus arenarius, Blue oat grass, Dec. 1 2011 (2)
2011
56,5 x 76 cm
charcoal on paper

Calamagrostis canadensis, Blue-joint grass, Sept. 29 2011 (2)
2011
56,5 x 76 cm
charcoal on paper

ZENO X GALLERY

FRANK DEMAEGD

JANUARY 22 - FEBRUARY 22, 2014
OPEN WEDNESDAY TILL SATURDAY 1-5 PM

ZENO X GALLERY · GODTSSTRAAT 15 · 2140 ANTWERP BORGERHOUT · BELGIUM
TEL: +32 3 216 16 26 · FAX: +32 3 216 09 92 · INFO@ZENO-X.COM · WWW.ZENO-X.COM